

A sajtónyilvánosság kialakulása a 18–19. század fordulóján
(Munkacsoportvezető: Debreczeni Attila)

Egyetemünk irodalmi intézetében mintegy negyven éve működik akadémiai kutatócsoport, amely a Csokonai kritikai kiadás elkészítésére jött létre. A 2002-ben befejeződött teljes sorozat után a központi feladatot a Kazinczy életmű kiadása jelenti, folyamatos OTKA támogatás mellett, s párhuzamosan készül az elektronikus Csokonai- és Kazinczy-kiadás. Az új kiadói program első három kötete a 2009-es Kazinczy-émlékévben jelent meg, mintegy háromezer oldal terjedelemben. Az egy fővel indult kutatócsoport mára konzorciumi formában (az ELTE és a SZTE társtanszékeivel hivatalosan is együttműködve) működik, de az összefogás ennél is szélesebb, a korszak kutatóinak jelentős hányadát sikerült bevonnunk sajtó alá rendezőként, lektorként vagy más közreműködőként. Erre szükség is van, mert a 2011-es befejezésig több mint harminc kiadás elkészítését vállaltuk, ennek időarányos része el is készült. Egyszerre készülnek papíralapú és elektronikus kiadások, forrásközlések és genetikus kiadások, a kutatócsoport jelentős vállalása, hogy eddig magyar nyelvterületen nem használt módszereket kísérletezzen ki, új kiadástípusokat hozzon létre.

A kutatócsoport eddigi tevékenységében is fontos szerepet kapott a korabeli sajtónyilvánosság feltárása, ennek eredményeit testesíti meg a nagy szakmai elismertséget élvező Első folyóirataink sorozat három darabja. A jelen kutatóegyetemi pályázat keretében ezt a munkát kiterjesztenénk, és feltárnánk nemcsak folyóiratainkat, hanem a korabeli hírlapokat és azok melléklapjait is. Különös nehézséget jelent, hogy a példányok igen szétszórva és hiányosan maradtak fenn. A feladat tehát az archiválás és az elektronikus, hálózatos formában történő közzététel, a repertóriumban való feltárás és az értelmezés. Első közelítésben az első négy magyar nyelvű hírlap és melléklapjaik feldolgozásáról lehet szó. A hírlapok anyagának megismerése nagyon fontos forrás a korszak ismeretéhez több szaktudomány számára, ugyanakkor az emlékezhely program integráns részét is képezi. A 18. század vége ugyanis az az időszak, amikor a nemzet új fogalma kialakulóban van, párhuzamosan különböző identitásokat formálván meg. A magyar nemzeti identitás olyan 'emlékezhelye', mint pl. 'Mohács', éppen abban az időben kezdett megképződni. A korabeli sajtónyilvánosság e mozgások pontosabb leírásához nélkülözhetetlen, ily módon kapcsolódik az emlékezhely program egészéhez.

A kutatási program a következő eredményeket fogja hozni terveink szerint:

1. Digitalizáljuk és a DEA Régi Magyar Folyóiratok Tárában közzétesszük a következő hírlapokat és melléklapjaikat (a DEENK és más magyarországi könyvtárak közreműködésével):

- Pesti Magyar Mercurius
- Hadi és Más Nevezetes Történetek
- Bécsi Magyar Hírmondó
- Bécsi Magyar Múzsza
- Pozsonyi Magyar Múzsza
- Újj Bécsi Magyar Múzsza
- Bécsi Magyar Bibliotheca

2. A digitalizált és közzétett lapokról repertóriumot készítünk, amely a DEENK egyesített adatbázisból és saját Nyilvánosság-honlapunkról is elérhető lesz.

3. Az emlékezhely programmal együttműködve kialakítjuk a Nyilvánosság-honlapot, amely a korabeli sajtó- és levélnyilvánosság adatbázisrendszerű feltárására hivatott.

4. Nyomtatott formában kiadjuk a Csokonai Könyvtár. Források sorozatban az Első folyóirataink alsorozatban a Mindenes gyűjtemény és az Erdélyi múzeum kritikai kiadását.